

KÖZTELEK

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI LAP.

AZ ORSZÁGOS MAGYAR GAZDASÁGI EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Az országos m. gazdasági egyesület tagjai ingyen kapják.
Nem tagoknak előfizetésli díj:
Egyszer 10 frt, félévre 5 frt, negyedévre 2 frt 50 kr.

Megjelenik minden szerdán és szombaton.

Szerkesztés és kiadónival: Budapest (Köztelék),
Üllői-út 25. szám.
Kéziratokat a szerkesztőség nem küld vissza.

Egyről-másról.

(A jégbiztosítás reformja. — Mezőgazdasági szesz-
iparok morálja. — Probátságok. — Az OMGE. tenyész-
állatvásárlása. — Amerikai liszt-kartel.)

A jégbiztosítás reformjának kérdése elő-
nkelten foglalkoztatja a gazdákörömet, vagy
helyesebben szólva, a szövetségi naggyűlés
által kiküldött bizottságot, mert hisz maga a
gazdákörömetény alig ad magáról életjelet.
Különböző a folyó évi nagy jégvéres alkalmá-
ból lehetett tapasztalni, hogy azoknak száma,
akik a jégvéresből hasznot igyekeznek húzni,
igen felszaporodott s ugyanezzel nagyon bajos
a realitás hangsúlyozásával prozelliákat sze-
rezni az ügnek. Ez az üzleti kizsákmányolása
a jégvéreseknek azonban természetesen
közrehat a díjak emelkedésére, ami mégis csak
meggyőzi a reformok szükségességéről a gazdák
többségét.

A szövetségi naggyűlés által a jégkartel
okozta bajok elhárítására kiküldött bizottság
azzal kezdte működését, hogy ártat az összes
kارتelben levő részvénytársaságokhoz, tájékoztan-
dó magát azok jövő terveit illetőleg s
általában azírát, hogy a jelen tarthatatlan
helyezethez, amelyet a mostani magas díjak és a
likvidáció jelenlegi módja teremtett, a jövőben is
ragaszkodnak-e, sőt vajjon igazak-e azon hírek,
amelyek a jégdíjak további emelését is kilitásba
helyezték? A gazdák tehát nem akarják minde-
nánron a háborút s a részvénytársaságok
megtartásán mulni, ha a gazdátársadalom ér-
dekeinek védelmében olyan eszközökhöz nyúl,
amelyek aligha válnak a biztosító, társaságok
előnyére.

Nagy a megütődés a mezőgazdasági szesz-
termelő körében, hogy a pótkontingens ki-
osztásánál szerintük megrovítottak. A kérdé-
sés azonban úgy áll, hogy a pénzügyminis-
ternek nincs módjában a kívánalmaknak meg-

felelni, miután kellő mennyiségű pótkontingens
felett nem rendelkezik. Mint minden évben,
ugy az idén is a kampány megkezdése előtt a
mezőgazdasági szeszgyárak által igénybe nem
vett, de a törvény értelmében őket megillető
kontingens az ipari gyárak között osztatot fel,
míg a mezőgazdasági szeszgyárak pótkontin-
genszükségletét a pénzügyminiszter a mező-
gazdasági szeszgyárak által visszabocsátott
kontingensből remélte fedezhetni. Az ezévi kitű-
nő burgonyatermés mellett azonban ezen
kontingens visszabocsátás oly csekély mérvű,
hogy a pénzügyminiszternek nincs módjában a
pótkontingent oly mértékben osztani ki, mint
ez a multban történt.

Nincs tehát pótkontingens, mert a mező-
gazdasági szeszgyárak valamennyije oly ke-
vényt helyzetben van a folyó évben, hogy kon-
tingensét önmaga égetheti ki s nincs, mert a
pénzügyminiszter a szeszégetési idény kezde-
tén a mezőgazdasági szeszgyárak által igénybe
nem vett, de őket jogosan megillető kon-
tingens az ipari gyárak között osztotta ki. Ez
érzékenyen sújtja különösen azokat a szesz-
gyárosokat, a kik 7 hektoliteres szeszgyárakkal
bírnak, miután ezek a 7 hl. napi termelésnek
megfelelőleg az 1890 hektoliteres kontingent
eddig is csak pótkontingens adományozása ut-
ján kaphatták meg, amennyiben az 1888. évi
XXV. törvényozik intézkedése folytán a maxi-
mális alapkotingens 1375 hektolitert meg nem
haladhat.

Ilyen eset másodsor fordul elő 1888.
óta s mindenesetre mindkét esetben igen ke-
véződelőn hatott a mezőgazdaságra, mert épp
akkor csökken a gazda kontingense, a mikor
a jó termés folytán alkalma lett volna nagyobb
kontingens kiegészítéssel előbbi veszteségeit pó-
tolni.

Ezen két eset reméljük elég alap lesz
arra, hogy a pénzügyminiszter meggyőződjék
arról, hogy mily helytelenül jár el, amidőn a

mezőgazdasági szeszgyárak pótkontingensét
minden számítás nélkül az ipari szesz-
gyáraknak előre kiosztja s talán arra indítja
a minisztert, hogy ne ossza ki az összes
főlős mezőgazdasági kontingent az ipari szesz-
gyáraknak, hanem tartson fent egy bizonyos
mennyiséget szabad rendelkezésre meghatá-
rozott ideig, addig, míg a termés eredménye is-
meretes lesz s csakis akkor bocsássa azokat
az ipari szeszgyárak rendelkezésére, amelyek
még azt úgy is elég korán kapják meg.

Az OMGE. a mult év folyamán kértében
tett kísérlet probátságokkal kapcsolatos
hizott állat-vásárok rendezésével, de mint ismer-
etes, eredménytelenül, mert a kellő számú
és minőségű állatok felhozatalát biztosítani
nem sikerült. Egyelőre tehát a vásárok rendezé-
sének eszméjét az OMGE. eljeltette, de viszont
a probátságosok végzését még a folyó hízalási
szerezhonban azoktól függetlenül megejteni hatá-
rozta el.

Azok a nézeteltérések, melyek az éltés-
és vágnélvű közötti különbség tekintetében
a gazdák és mészárosok között fennállnak, val-
mint az, hogy kimutathassuk a nálunk szokásos
hízalási módok eredményeit s hogy megbízható
adatokkal nyerjük arra nézve, mi különbség
van a magyar, nyugati és a szerb marha
vágószála, husminősége és faggyutartalma
között, szükségessé tesz a probátságosok meg-
ejtését, mert ezekből úgy a gazdáközöntség,
az állatkereskedők, valamint a mészáros-
iparosok a kellő tanulságokat le fogják vonhatni.

E szemponatok figyelembevételével a ha-
zánkban tenyésztett magyar és nyugati fajtájú,
gazdaságilag, valamint szeszgyárilag felhiz-
latú különböző koru és nemű állatokkal
fogunk a próbák végeztetni. Szerb marhá-
ból a rendszeren felhozni szokott minőségűből válsz-
tatnak ki a probátságos alá veendő állatok.
Összesen 42 állat levágatása van tervbe véve.

Mindenemü erőtakarmányok mint

**finom és gorma buzarkorpa,
szárazmoslék, malátacsira, olaj-
pogácsa budapesti gyártmány,
ugyszintén vidéki repce, napra-
forgó, tökmagpogácsa legjutá-
nyosabban szerezhető be**

Gabonneműek

a legelőnyösebben

» » **értékesíthetők**

a Magyar Mezőgazdák Szövetkezeténél

V., Alkotmány-utca 31.

Miután a próbavágások ellenőrzését és a méréseket a gazdák és a mérások részéről közösen alkotott bizottság fogja végezni, a nyendő adatok hiteltességében, egyik félnek sem lesz oka kételkedni s a nézeteltérések kölcsönös megelégedésére ki lesznek egyenlíthetők.

A próbavágások által kiderítő adatok nemcsak gyakorlati, de tudományos szempontból is fontossággal bírnak, nem kételkedni, hogy a földművelésügyi miniszter ezek végzését erkölcsi és anyagi támogatásával hathatósan elő fogja mozdítani.

Ehelyett szóra kell tenünk az OMGE. által a jövő évben rendezendő tenyészállat-vásárt is. Az állattenyésztési felügyelőségek életbeletétele óta a felhozatal e vásárokra, miután a felügyelők a tenyészállatok nagrszrét a helyszínen vásárolják össze, mennyiségileg egy, mint minőségileg tetemesen csökkent, úgy hogy e lapok hasábjain a gazdálkodásnépnek kérdést intézünk, indokoltak tartják-e e vásároknak jövőben való fenntartását vagy sem. A válasz igenlő volt, de a tenyészők a vásároknak bizonyos mérvű reorganizációját mondták szükségesnek.

E kívánalmak figyelembevételével a jövő évi tenyészállatvásár jóval korábban — február végén — fog megtartatni, mint az előző években. Ezenkívül a vásár tartama három napról két napra szűkítőtök, a részvételi költségek apaszása czejából s ugyane szempontból az eladásoknál szdeni szokott 3% jutalék 2 5/8-ra csökkentett. A bírálati eljárás is módosított, amennyiben a bírálat-bizottság minden tagja az értékmérés alapján külön-külön fog pontozni, s az értékmérés átlaga alapján hozhat meg az ítélet. Az értékmérés a díjat nyert állatok álláshehelyi fölött ki fog függesztetni. Tekintettel a tuberkulózisok fontosságára, s hogy ezek foganatosítása előmozdításuk a díjazásnál a tuberkulózisra nem reagált állatok 10 értékméssel előnyben részesínek. Díjazásra a földművelésügyi miniszter által rendesen kitűzött szokott 3000 forint kívül Budapest főváros is 500 forint tözött ki e célra. Ha meg felejtjük, hogy kitátas van arra, miszerint a földművelésügyi miniszter a Budapesthez legközelebb eső három állattenyésztési kerület részére szükséges tenyészállatok a vásáron fogja bevásároltatni, akkor tenyészőinknek kétségkívül érdekükben áll s kívánatos, hogy a jövő évi tenyészállatvásáron minél nagyobb számu, s kiváló minőségű tenyészállattal részt vegyének.

Ha a német „D. L. Z.”-nak hitelt adhatunk, úgy újvölt kezdve óriási malomtröszt képződik az Egyesült-Államokban *City mill trust of New-York* cím alatt. A czél elérése szempontjából eddigleg 40 millió dollár irtak volna már össze, hogy miért, az persze ismeretes: mesterségesen úgy alakítani az árat, amit a szövetkezetbe lépetteknek érdekei kívánják. Hogy az új szövetkezet roppant hurocrejéről fogalmunk legyen, csak a társult malomtulajdonosok s eddigi évenkénti produktumuk két számgörge vennünk. Itt van például a *Hecker-féle* malom, mely naponta 11,000 baryl (1 barel = 88 kg.) gabonát őröl. A Pittsburg-Washbourn, Minneapolisban 25 ha-

reáll s a többi malomóriásiak is többszerevebbet őrítnek naponta, vagyis összáználakban kifejezve, Amerikában a malomok új karterje verődik össze, mely naponta 8.445,500 kg. lisztet állít elő.

Ennek napi foglalkoztatása végett 175,000 hl. gabonára van szükség.

Vannak, kik a szövetkeztől azt várják, hogy ezután a liszt sokkal olcsóbb lesz, mert a malomk adminisztrációs költsége csökkent, a gabonát nagy tömegben, komoly versenytárs nélkül, olcsón vehetik meg, ámhár arra meg mi lehetnek előszűlve, hogy a pártalan szövetkezet által előállított liszt a nagy Európa piacszán fogja a hazai termés árát lenyomni s a versenytársakat le is gyűri.

Hiszem már eddig is Angliát az amerikai látták el a lisztszükségletet leelőleg 2/3-ad részben, már most, hogy az európai piacokat is okkupálhassák, létrehozták az amerikai nagyváltomk füzűjátok, mely tekintve, hogy azok tulajdonosi a nagytőkét is képviselik — nem is volt nagyon nehéz dolog.

A német sajtó Németország védekezésének módját egyedül abban látja, ha Amerikával szemben a lisztnek 7 márká 50 pf. vámját 10 márká 50 pf.-re emeli. Részünkör a liszttröszt megalakulását korántsem véljük olyan veszedelmesnek, amilyennek azt többsz látták. A finom magyar liszt bizonyos finomabb pék-szütekekhez még ma is nélkülözhetetlenek tartják. Bizonyosg erre, hogy mig pl. december 12-én a londoni piacszon legfinomabb amerikai lisztet 25—25 shillinget, a francziát 23—24 shillinget, addig a finom magyar lisztet 33—36, a közönséges pedig 26—33 shillinget jegyeztek. A finom magyar liszt versenyképességét egyelőre tehát nincsen okunk felteni s a tröszt versenyé inkább csak abban az irányban képezhetné aggodalmat mérlegelést tárgyát, hogy malomiparunk kivitelre való dolgozását előrelátóhatólag a legszörnyeb korlátok közé szorítaná.

ÁLLATTENYÉSZTÉS.

Rovatvezető: Monostori Károly.

Abortáló tehének.

H. S. ur a „Köztelek”-hez a következő tartalmu levelet intéz:

Van egy tenyészetem, melynek 70—80 drból álló állományát vásárokra összeszedett állatok teszik ki.

A tehének hasas vagy szoptatók állapotukban szden szemre, a jó tejelőknek bizonyítottan felhagrom, a rossz tejelőket felhálalom s borjúból ténseké nem nevelek fel egyet sem.

Kedzetben telvőre, inkább felvőre simmenthali bikákat használtam hágtására, mely utóbbiak közül idők folytán 4 drb gumókörbän pusztult el.

Többszörnemiben is többször konstálított a gyönyörök s volt közöttük egy pár gumókörös is.

A két év előtt száj-és körömájában az állatok jelenleg jó kondícióban vannak, az istállóh — melyet fertőtlenítentem zoktam, s még innem sem járnak ki s csak nyáron tartózkodnak egy pár hétig jó legelőn.

Mult nyáron több, jelenleg megint egy tehemen elvételét, egy felvőre bikával történt hágtás pedig ismétlent eredménytelenek bizonyított valamennyi tehémnél.

Megjegyzem, hogy hágtás után a tehéneknél nagyfoku erőködésök mutatkoznak.

Kérdésem: mi ennek az oka? Hogyan orvosolható? Tanácsosa-e a gyógyítást állatorvosra bízni s volna-e ennek eredménye?

A leírtakból ítélve, majdnem bizonyosnak mondatom, hogy kérdésedtet tehénsetében a tuberkulózis oly nagy mértékben benne van, hogy az állományának bizonyára 50—60%-ja se mentes attól s az elvételéséke se nemfogamzókossá valószínleg és első sorban éppen ez a baj okozza.

Azért mondom hogy valószínleg, mert a nemfogamzókossá és elvételésnek számos más oka is lehet, amint azt már igen sok alkalommal kifejtettem e helyen s az orvoslásra nézve is tanácsot adtam.*

Ajánlom, hogy forduljon szörösen állatorvoshoz s csodálom, hogy egyáltalán felteheti valaki a kérdést, hogy tanácsosa-e a gyógyítást állatorvosra bízni. Ha ugyan kire bízhatná inkább mint szakemberre? Hogy eredményel fog-e a gyógykezelés járni, az gumóköröszg esetén teljesen kétséges, de tonni kell azért valamit. Ez a valami állhat az állatorvos által tuberkulizációnak ílt példányok kicselezésében, felhálalásában, hura való értékesítésében, a szobban forgó bika kimustrálásában, más okból nemfogamzók és elvételő példányok gyógykezelésében stb., mely utóbbi beavatkozásra nézve a „Köztelek” imént jelzett számban — melyeket a kiadónak megszerezhet — talál kelleti felvilágosítást.

Jeleszem egyébiránt, hogy azt a szedevést nem tartom helyes eljárásnak. Egészesen, jó tejelő hasas, vagy szoptatók tehenet igen ritkán visznek vásárra, ellenben majd mind odaviksz azokat, amelyek tuberkulizásra gyanusak. Eként tehenedtet valószínleg összeszedte, őszehordta istállójába a gumóköröszg s meg azután nyilvánvalóan is befektette, amelyek egészségesek voltak. Emiatt a tuberkulizás ellenében teendőre is felhívom a figyelmét s utalom e tekintetben azon általam mondotakra, melyek az „Erdélyi Gazda” 1896. évi 10-ik számbán foglaltatnak, s *Bang-féle* eljárás névén már szűfében ismeretek. M.

TRÁGYÁZÁS.

Rovatvezető: Cserháti Sándor.

Parasztagadászok részére legmegfelelőbb trágyattelep és trágyakezelés.

A „Köztelek” pályázatán díszretert nyert pályamű.

Írta: Mészöly Károly.

Jelge: „Kis trágyadombnak kis csúcsár a szomszédja.”

Mielőtt valamely épület emeléséhez hozzá akarunk fogni, terret kell készítenünk, a költségvetést megállapítanunk, nehogy formátlan, a czélnak nem megfelelő, s tehetőségünkön felül hágo költséges alkotmányt nyerjünk. Mert a mul órák küldetésében, ahol az összes mindenkortánkül érvényesülhetnek, arra kell törekednünk, hogy célirányosan és olcsón költekezzünk.

Ezt nem szabad szemelől tévesztetni akkor sem, a midőn csak egy egyszerű, közönséges trágyattelep akarunk készíteni. Sajnos a legtöbb gazda, a trágyattelepre, e köncsesládára fordít legkedvesebb gondot, azt hívén, hogy ha az istállótrágyát az udvarra ki, s innen a mőre ideje engedí a földjére szét-hordja, feladatát pontosan és jól teljesítette, s fenhangon hirdeti, hogy ennyi és annyi koszi trágyát kihordott. Mikor azonban az aratás nem úgy új ki, a mint számláltusa szerint, ki-

*) L. „Köztelek” 1896. 17. 71.: az 1897. 60. 93.; az 1898. 3. 5. 12. 21. számban.

kellott volna újni, csodálkozva káromolja az időjárást.

Közönségesen vagy a legmagasabb dombra, innen a trágyadomb elnevezés is, vagy éppen valamely gödörbe szokták összegyűjteni a trágyát, az első esetben úgy gondolkodnak, hogy esős időben a kihordás könnyebb, míg a második esetben, hogy az esővíz alá futván, a kiszáradás megakadályozható; pedig helytlen mind a két eljárás, mivel a magas helyre rakott trágya a szélnek, a nap hevének, a trágynek a legnagyobb mérvben kitéve levén, nem csak hogy az időjárás változóságánál fogva a trágya nagyon kiszárad, hanem az esővíz-ereszek alkalmával a trágya elfolyik és így a vegyi bomlás és kilúgzás folytán a trágya a legértékesebb részeit elveszti, míg a gödörbe hordott trágyánál szinte igen sokszor előfordul az eset, hogy már kisebb esősétek alkalmával is a felszaporodott s a gödörbe összegyűjtött esővíz a trágyagödör határain kicsapván, a kiázott értékes részeit valamely közeli árokba elfolykás s elvesznek.

A mi primitív módú kiszáradásainknak szinte hever a trágya anélkül, hogy annak legnagyobb részét értékesíteni tudnánkunk eszébe jutna, pedig a szőlőben először levő a különféle szervesanyag, mely összegyűjtve, a különleg trágya, készpénz, csak le kerül érte hajolni, felvenni és értékesíteni. De gazdánk ezt nem teszi, mert az apjuk sem tette, mégis megélt. Nemcsak hogy tanulni nem akarnak, de még gondolkodni is lustak, mert ha gondolkodnának, a magyar embornek veszelésülett

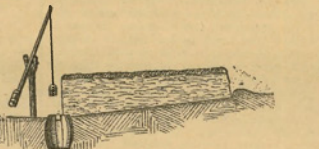
de azért egy méternél (fél öl) nem tanácsos mélyebbre ásni, mert a trágya kihányása nagyon is megnehezítené. Egyáltalán a telepet mélyre ásni inkább csak ott lesz helyén, a hol az istálló-vizet levezetették s csak ez által tudunk a lefolyásnak kell esést adni. Ha ez nincs, elég, ha csupán a föld színehez építjük és csak úgy adunk neki egy kis esést a telep azon része felé, a hol a felesleges trágyalé felfogására szánt kutat el akarjuk helyezni. A trágyatelep nagyságának meghatározásánál iránnyadó, hogy mennyi állat számára készpénzgeltek. A telepen a trágyát három hónapig elengedni tartani, mert ha tovább hagyjuk, igen sok növényi tápanyag megy veszendőbe. A trágyát másfél méternél (4 $\frac{1}{2}$ láb) nem szabad magasabban rakni, mert a magasabbra rakjuk, az aljában a nagy nyomás következtében penészesedő áll be, mely a trágya értékének rovására megy. Ezek szem előtt tartva, hogy az egy markára vagy löv négyzetméter vagy egy négyzetöl területet kell számitanunk. Ezek előrebocsátásával hozzáfoghatunk a telep építéséhez, tudjuk, hogy hová és mekkorát kell építeni. A már kiszemelt és kimért helyet elsősorban vízszintesen kell tenünk; a telep aljára téglalaak legyen, mely pedig olyan, hogy az keresztben két részre osztva, két egyenlő nagyságu és egyforma oldalú négyzetet adjon. A kétfelé osztás azért szükséges, hogy a telepen a trágyakezelésre legyen hely, mert ha a telep megtelt, nem lehet a trágyát azonnal a földre hordani, hanem azt pár hétig ott érni hagyni kell, te-

árnyékszékot a trágyalé-kut mellé s úgy kell állítani, hogy az ürülék egyenesen a kutba jusson, anélkül, hogy a trágyalé kimerését az élettel akadályozza (l. a 181 ábrát); az ürülék elvezetésére szolgáló csatorna tisztántartásra végezteteni egyszer-egy védővíz vízzel leöblítenél. A trágyalé-kutnak beföldülnök kell lenni, egyrészt a kellemetlen szag terjedésének korlátozása, másrészt az aprób állatok belehullásának megakadályozása céljából, végül hogy az elpárolgás s ezzel együtt az értékvesztésök csökkentessék.

A trágyalének a kutba való jutásánál ügyelni kell, hogy száma s más olyan anyag, mely a kimerés akadályozza, a kutba ne jusson, e végből ellenzi a bémlő nyílásra szűrőszéklettel, szűrő, igen megfelelő a fűzavessző, nád vagy fonott oldal. A kut rájárá felig a földre jusson s a kiálló részből, ott, ahol a lé a kutba folyik, kivágnak egy darabot s a már említett szűrőszéklettel jól odaállítjuk, hogy legjobban, ha a deszkát megfelelően kifurkodik.

A trágya kezelése a telepen.

A telepre hordott trágyát azért kell kezelni, ápolni, hogy a benne levő növényi tápanyagok feloldva és így könnyen felvehető

180. ábra. Trágyatelep és kut.

talpraesett észjárásánál fogva ezekre önmaguktól is rá kellene jönni.

A folytonos vetés következtében kimerült föld kevesebbed termést a természet mostoha-ságának, nem pedig saját rablógazdálkodásának tulajdonítja. Hogy ez az állapot megváltozzék, arra kell törekedni, hogy elsősorban jó, cél-szerű trágyatelepeink legyen, hol azután állat-taink ürüléke, a szétszórt levő trágyazámba-menő sok szerves anyag kell gondozás mellett odajusson, hogy a bennök levő növényi tápanyagok a legmegfelelőbb alakban a növények által könnyen felvehető legyenek s értékesítésük a minimumra redukáltsassék.

A trágyatelep építésénél elsősorban szem-előtt tartandó, hogy az istállóhoz közel, s jó agyag legyen az alja; hogy a telep ne legyen a síma földre építve, de talúság mely se legyen; minthogy a trágyát nem szabad mag-gara rakni, legyen a telep elég nagy, s a hozzáférés könnyű, s arra ügyeljünk, hogy alacsony helyre, ahol esetleg a talajvíz felve-heti, vagy ahol az udvarból az esővíz le szokott folyni, ne építsünk: azoknál, ha csak lehet övük, hogy az erős szél és naplól, melyek szörülög hatnak, védve legyen, e végből helyes és észszerű a napos oldalról elég jó árnyat adó fálkal beültetni, milyenek a fehér és szürke nyárfa.

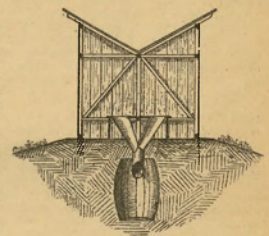
Tekintettel arra, hogy kiszáradásognál az emberi ürüléket csekélyesnégeni fogva külön értékesíteni nem lehet, illetve nem észszerű tehát az árnyékszékot a trágyatelep egyik oldalára kell építeni, még pedig oda, hol a felesleges trágyalé felfogására a trágyalé-kutat készíjük. A telep mélysége lehet tetszőleges,

hát ha csak egy telepeink lenne, meglets élyen nem tudnánk a trágyát hova hordani, de úgy ha az egyik fele meg is lett, hordhatjuk a másik felére akkor, amikor leginkább ráérünk.

A telepeink így kétfelé osztása után az osztó vonalra, de ennek is az egyik végére megfelelő esést adjunk, a hová az építendő kutba a felesleges trágyalé a lejtőn leeresz-hat. A lényeges esése a következő lehet: ha a telep nem egyenlőoldalú négyzet, akkor a hosszabbik esés a kut felé méterenként két és fél cm. azaz ötenként egy és háromnegyed hüvely, szélességen pedig szintén a kut felé méterenként öt cm., az az ötenként három, háromnegyed (3 $\frac{1}{4}$) hüvely. Ennek figyelemben tartása után a telep alját, 30–32 cm. (1 láb) mélyen ki-mintg, a kikerült földből a széleit feltöltjük, mintegy gátat készítnék belőle, hogy a lefolyó víz a telepre ne jusson.

A teleprel nem éppen azért kell a földet kihányunk, hogy abból csináljuk a gátat, hanem hogy ha a telep alja nem is olyan, az ó, vizet át nem bocsátó aya-ot hordjunk, az ekként odahordott anyagot jól ledöngöljük, mely aztán meg fogja gátolni a trágyalének a földre való lecsapását.

Ezután hozzáfoghatunk a trágyalé-kut készítéséhez, ennek a telep hosszú oldalának közepére az esés központjára kell jönni. A kut-nak célja, hogy a felesleges trágyaléval felfogja, amelyet aztán a trágya öntözésére fordítunk. A kut nagyságát tekintve, tetszőleges, kisebb gazdaságok telepeinél (8–10 tőbűn) egy petró-leumos hordó kielégítő, melynek oldalrészké-jű legyeknek összezeresztve, ledöngött agyag-fenekkel, mely vízhatlan. (180-ik ábra.) Az

181. ábra. Kettősárnyékszék a trágyalé kutra.

alakban kerüljenek a földre ki s hogy az így feloldott részeket a vetemény számára meg-őrizzük, nohogy azokat az eső kimosná, a szél kiszáritása vagy a nap elpárolgatsa. Midőn a trágya a telepre ér, egy vagy folyamat megy végbe, melynek különböző, a növényekre né-külözheltem terményei vannak; mint a szén-sav, víz és ammóniak, melynek legnagyobb része elpárolg.

Ami a trágyákhordásánál az orunkat facesajra, a szemünket eszi, az nem más, mint szabadba lett szennyezők, melyben a trágya közé, az éres éhez képest gyorsabb, vagy lassabb. Ha a trágya közhő sok levegő jut és kevés a nedvesség, a korhads ül gyors, hogy ott jó-formán égés keletkezik, s a trágya elszene-dik, ha pedig a víz sok, annyira, hogy a leve-gőt majdnem teljesen kiszorítja, lassu, ügy-nevetésük levegő által. Az éres alkalm, az éres éhez képest gyorsabb, vagy lassabb. Ha a trágya közhő sok levegő jut és kevés a nedvesség, a korhads ül gyors, hogy ott jó-formán égés keletkezik, s a trágya elszene-dik, ha pedig a víz sok, annyira, hogy a leve-gőt majdnem teljesen kiszorítja, lassu, ügy-nevetésük levegő által. Az éres alkalm, az éres éhez képest gyorsabb, vagy lassabb. Ha a trágya közhő sok levegő jut és kevés a nedvesség, a korhads ül gyors, hogy ott jó-formán égés keletkezik, s a trágya elszene-dik, ha pedig a víz sok, annyira, hogy a leve-gőt majdnem teljesen kiszorítja, lassu, ügy-nevetésük levegő által. Az éres alkalm, az éres éhez képest gyorsabb, vagy lassabb.

Ami a trágyákhordásánál az orunkat facesajra, a szemünket eszi, az nem más, mint szabadba lett szennyezők, melyben a trágya közé, az éres éhez képest gyorsabb, vagy lassabb. Ha a trágya közhő sok levegő jut és kevés a nedvesség, a korhads ül gyors, hogy ott jó-formán égés keletkezik, s a trágya elszene-dik, ha pedig a víz sok, annyira, hogy a leve-gőt majdnem teljesen kiszorítja, lassu, ügy-nevetésük levegő által. Az éres alkalm, az éres éhez képest gyorsabb, vagy lassabb.

álalaktannak, könnyen szakadnak, sőt a tulajdonos érszélén annyira elkorhadnak, hogy a lakások egészen elvész, humuszszá lesznek. Minőségére nézve háromféle trágyát különböztetünk meg. 1. Melyben a korhadás éppen, hogy csak megindul, a szalmából éppen az első, az a trágya, sulyából alig vesztett, ezt nevezik friss trágyának. A benneföldelt növényi tápanyagokból még igen kevés ment veszendőbe, tehát a legértékesebbnek kellene lenni, de minthogy ezek a tápanyagok még nincsenek olyan alakban, hogy a növények által könnyen felvehető legyenek, csak a második helyen áll. 2. Az érett trágya, sötétbarna színi, a benne lévő szalmazsák felismerhető, de már könnyen szakadnak, a növényi tápanyagok készen, felvehetően állanak, tehát hatásuk a legrosszabb; sulyra nézve azonban a friss trágyánál könnyebb. 3. A szalonnás trágya, a földön a trágya a telepen olyannyira elkorhad, hogy a szalma elvesztette alakját, fényes-barna színi lesz a egymennő földre szerkesztetnek tűnik fel. Ez már sulyból 30-40%-ot vesztett s értéke is feltűnően hanyatlott, hatása csekély s a földbe kerülve, csak a sokáig észrevétlenül maradó lágy rész leghatásosabb az érett trágya, mely nemcsak tápanyagra nézve a legteljesebb, hanem szerkesztésén fogva a szántófölddel könnyen keveredően, azt lazábbá, porhanyóbbá teszi, habár a lazaságot a friss trágya is előidézi, talán még jobban, de ennél a felvehetőbb lassú és nehéz. Trágyázásánl mindenkéltlen szabály, az, hogy homokos földre érettebb s agyagos földre zsalmasabb trágyát vigyük.

Ezek után lássuk, hogyan kell hát a trágyával a telepen bántani. A telep már az emelkedő módon két részre lett osztva, tehát a trágyát csak az egyik részre kell hoznunk, a másik felére csak mag, az alsó beté. Kisebb gazdaságoknál, a hol a különböző állatok trágyája, söpredék és más hulladékok mind egy helyre jönnek, ügyünkkel kell, hogy azok lehetőleg egyenlően keveressenek, illetve zsalmasítsuk meg, mivel a különböző állatok trágyája különböző értéket bír, még egy és ugyanazon fajta állatok trágyája is különböző, a mint az állat egyszerűen takarmányozva, vagy hizlala lesz.

A hízó állatok lélekészanyai értékel bír, ha szemes elűrelék hizallatjuk, mint a közönséges takarmányozásnál táplált állatok. Az ürleik viztartalmát is befolyásolja az a trágya, a szarabaz juh- és lótrágya gyorsan érnek, azért heves mivel hatása a növényzetre hamar bekövetkezik, a marha és sertésztrágya nagy viztartalmúlag fogva lassan érnek, ezért ezek hideg trágyának nevezetnek.

Hogy tehát a különböző állatok trágyáit egyforma idő alatt érjenek és egyforma értéket bírjanak, azokat egymással lehetőleg egyenlően kell összekeverniük. Az istállóból kikerülő trágyát naponta a telepen rétegeként kell eltergetni, hogy a friss trágya más és más helyre jusson s hogy az ürlel a szalmával jól szeszell. A veresédek. A trágyatelerre jussan az istállótrágya kívül még mindenféle korhadt anyag, kakil és boglyák aljából kikerülő vizes duvva, mely már alomnak nem alkalmas, az udvarban öszseprezt szemet és falevét. Az olyan anyagokat, melyek mint pl. a rostaal sok gyomraanyagot tartalmaznak, a veresédek elgátolnak, csak a hamut a telepre szórni, vagy pedig egy félrehozott helyre elhínteni, hol azután a kikelet után, mint zoldtrágyát a földdel együtt a telepre egyenletesen elhínteni. Mindenesetre a telepre kell kerülni a hamuknak, koromnak, szarabazsáknak, a fának a veresédek elgátolnak, nézünk, a hamon s a tetelán van a galambtrágyának, e két utóbbit a legértékesebb az öszes trágyák között. A lug készítésnél, szappanfőzésnél visszaromadt anyagokat sem szabad veszendőbe menni engedni, hanem a telepen egyenletesen elhínteni. Az emberi ürlel, melyről már a telepvezetésnél szóltam, szintén a trágya közé jut, csak hogy nem

közvetlen, hanem a trágyalében, ahova levezetetlen, ahol azután a trágyalével keveredve a trágya öntözésére fordítatik.

Most már, midőn tudjuk, hogy hogyan kell a trágyát a telepre hozni, azt ott eltergetni, hogy kell tudnunk, hogy a trágya telepre került trágyából keletkező, könnyen elporló, illetve elillanó anyagokat hogyan kell legkönyvebb felogni, lekötni és minél olcsóbban. A rendelkezésre álló köztanyagok között első helyen áll ócsóság tekintetében a föld, második helyen a gipsz, harmadik a őzseger, negyedik a timsó, melyeket rétegeként vékonyan kell a trágyára elhínteni, de mégis oly mennyiségben, hogy a trágyát sulyánál fogva is már megnyojja, hogy a levegőt jobban kiszorítsa az elporlást lassítván, egyenlőssé tegye. Kisgazdáknak a két első a legmegfelelőbb, minthogy ócsóságuk mellett eredményesek. Földet szerkeszténi árkokból, csatornák készítésénél, különösen az ezek tisztogatásánál kikerülő föld felhasználandó, mert ez már magában véde is közepes trágyaértékét képviseli. A kiszáradt talajt árak, patakok, folyók parján szin-keztésnél fogva ajánlatos, melyet a következő mennyiségben alkalmazhatunk, számítva arra is, hogy a trágyalé az emberi ürlelkel keverve, a telepre jut s hogy az abban lévő anyagok is megkötsenek. Minden nagy marha, illetve állat után 1/2-1 eed kilogramm naponta. Gőbzser lehet kapni minden nagyobb kereskedőnél, de sokból jobb, ha magyán hoztatjuk, több gazda öszszedi egy vagyona, így alig kerül métermázsája többé 80 krnál. A timsóhulladék alkalmazása csak ott fizeti ki magát, hol közel esik, mert a szállítás drága, s így sokba kerül. A őzseger szintén. A kiszáradt sok esetben a timsóval nem járulhatunk előrébb, mert ilyen anyagot, ha csak véletlenül is feltelepre nincsen, egyáltalán nem fog venni, így nem marad más hátra, mint trágyatelerre lejtős oldalakkal rakva, azt naponta állatávali vapatni.

Az elporló növényi tápanyagoknak megkötsése magában nem elégséges a trágyakereslésre, hanem, hogy a trágya érését, mivel a telepen több hónapig hever, lassítsuk, egyenlőssé tegyük, más gondozásban is kell részesíteniük; ez pedig a trágya viztartalmának szabályozása, hogy ezt elérhessük, a trágyát a telepen általában öszszenek kell. A locsolás a trágyalukban öszszenyílttel felesleges trágyalével történik és pedig nyaron hetenként egyszer, télen és az esős időből beálltával két-három hetben egyszer. Ha nincs elég trágyalé, ugyi tavi vagy kutyaerővel pótoljuk. Cselezés a kuthoz ontani a mosással kikerülő szarabaz vizes szét, az utat eltergetni. Az öntözést a következőképen hajtjuk végre. Készítünk a kuthoz egy közönséges ágasos merőköszüléket, a vödörrel a kuthó, a levét csatorna segítségével, mely odább rakható lábakra készült (182. ábra), a telepre vezetjük. A csatorna a keskenyebb (oldal) és egy szélesebb (felső) részre készül, az utat a kuthóhoz nem kerül, hanem a kuthóhoz, a kuthóhoz pedig az utat kezdve, a hol csatorna a trágya felé jut, a fenékdézsák kilyuggatjuk furóval. A lyukak távolagsága egyenlőtlen legyen, a kezdetén ritkábban, a vége felé pedig sűrűbben látjuk el. Az így megkötött trágya öszszenyíttel csatorna egész lyukgattal hosszabban locsolja a trágyát. Ezen módon a csatornát — megfelelő eséssel a lyukas vége felé — tovább rakva, az egész telepet könnyen megöntözhetjük, arra ügyvel különösen, hogy a trágya széle, mivel oldalsó hiányban jobban szárad, elégsző nedvségű legyen.

Midőn az egyik rész megtelt, akkor azt

jól leelosoljuk, elégsző földet, vagy a fentebb említett kőöt anyagokból megfelelő mennyiségű hintünk rá. Az így befejezett részt legalább 2-3 hétig érintetlenül hagyjuk, hogy a legutóbbi oda került trágyának elégsző leve legyen a megőrzésére, csak azután hordjuk ki.

Az esős idősákb beálltával a kuthan annyira felszaporodik a trágyával, hogy a telepen felhasználni lehetetlen, a felesleges levet megöntözhetjük a réteket, különösen a répara van előnyös hatással. De mivel hatása gyors és erős, nem szabad túlságosan alkalmazni, hanem 3-4-szer annyit vizzel keverni. A trágyatelerre és kuth aljába vizhatlan agyából készült is, magába mégis nagymennyiségű trágyával tesz, így a természetből mégis nagyon megérdemli a fáradságot, hogy éventeik egyszer az agyagot különösen a homokos földet kikordjuk, s a telepen friss agyaggal pótoljuk.

A mondatok alkalmazásával megrő a magtár és megfog az adó.

GAZDASÁGI VEGYTAN.

Forrástész: Dr. Liebermann Leo.

Hazai termőtalajok mérsz- és mag-néziatartalmáról.

Irá: Bittó Béla.

III.

A tokaj-hegyaljai szőlőművelvények szénasavas mérszartalmáról.

Hazai szőlőművelvényeknél a filloxera által történt károsításra folytat szükségessé vált az elpusztult szőlőknek amerikai szőlőfajokkal, illetőleg azokba beoltott európai fajokkal való betelepítése. Az amerikai szőlőfajok sajátságos fejlődési feltételei következtében azonban az újtelepítés megkezdése előtt rendkívül fontos megállapítani: először, hogy a talajok általában mennyiben alkalmasak az amerikai fajok termelésére; másodsor, hogy különösen mely fajok tonyosnak jobban a betelepítésnél talajban.

A talaj alkalmas voltára vonatkozó vizsgálalatok utóiről (Sahut *) tapasztalatait kell tekinteni. Legelőször tapasztalataink ó állapította meg, hogy az amerikai szőlőfajok fejlődéséhez és diszükségés minő talaj szükséges a talajokat az amerikai szőlőfajok fejlődése szempontjából ó foglalta 10 osztályba.

A tizedik osztályba azon talajokat sorozta, amelyben az amerikai szőlő a legjobban fejlődik, az elsőbe pedig azokat, melyek az amerikai szőlőfajok termelésére legkevésbé alkalmasak. Két talajfajlétező közté igyjtta a többi talajokat, melyeknek szőlőtelepítésre való alkalmazhatósága különböző s a melyekben leginkább csak az általa határozottan megnevezett fajok diszikenek.

Szerint a tizedik osztályba legjobb talajnak kevés mennyiségű kovasavat sok vasat kell tartalmaznia; az utóbbi kátrész szajba meg, hogy a föld színe vörös (sötét) legyen. Fizikai szempontból e talajnak lehető mélynek és lazának kell lennie. Az első osztályba tartozó legkevésbé alkalmas talajt igen sok meszes, arthatnak, nagyon kevés nyaggal és kevés vagy semmi kovasavval. Ennek a talajnak a színe vas hiánya folytán fehér, maga a talaj pedig át nem eresztő tömött, kevésbé mély s mint ilyen az amerikai fajokra kivétel nélkül alkalmatlan. A középső osztályzatok pedig e két szélső határ között lehetséges változatokat foglalnak magukba, melyeknek bizonyos amerikai szőlőfajok telephetőek sikerrel.

Hasonló czézből s magyában a változatok alapuló tájajvizsgálatakat végeztem a Hegy-

* Sahut: Die Agropastoral der amer. Reben an den Boden*, ford. Tóthman, Bécs 1890. Gerold.

alján az 1894 és 1895. években. Tekintve, hogy aránylag rövid idő alatt sok talajvizsgálatot kellett végezni, tekintve továbbá, hogy a Hegyaljáról feltételeztett, hogy az már geológiai alkalmánál s közeleti minőségénél fogva is elegendő kovasavat tartalmaz, vizsgálataim alkalmával csak a talaj mézárattalának és fizikai szerkezetére fordítottam nagy gondot.

A vastag egyelőre nem határozhatom meg minden talajban, mert a vizsgálatok nagy terjedelmű és sürög volta miatt a vizsgálati eredményeket csak részben idő múlva lehetett hatnom volna az érdekeltek rendelkezésére; de nem is tartottam szükségesnek a vastagsányegyet minden esetben meghatározni,* mert véleményem szerint Sahunat a vasra inkább mint színtudó alkatrészre volt tekintettel.

Vizsgálataimból és a helyi viszonyokból a Hegyaljáról vonatkozó következtéseim az, hogy a talajjal nagyban a másfél talom, a fizikai és egyéb tulajdonságok alapján csel-szerűen három zónára osztható. Az első zóna a hegylájn, a lábán előtűró földterület, mely csak kis mennyiségű meszet tartalmaz s melynek fizikai szerkezete is eléggé megfelelő. A középső zóna már több meszet tartalmaz és fizikai szerkezete is kisebb-nagyobb mértékben megfelelő. A középső zóna felső részén egy erősebb ér vonul át, mely úgyzőván tiszta mészkőből, vagy legalább is igen sok meszet tartalmazó kőzetekből áll s bevezeti az igen sok helyen fehér kőzetekből álló, kevesebb meszet tartalmazó harmadik, felső zónát.

A mádi hegyvidékről azt mondatott, hogy a hegy alján és derekán előtűró földet az amerikai földjait való telepitésre eléggé alkalmas, ellenben a hegy felső része s teteje kevésbé használható. A talaj fizikai szerkezete és színe az első és középső részben mindentűt eléggé jó s kevés szénasavat tartalmaz, azonban a felső részekben és a tőtűn a fizikai tulajdonságok sokkal kevésbé megfelelőek, a talaj színe sokkal világosabb, sok helyen fehér s már több meszet tartalmaz.

Az itt mondatott nagyjában a tokaji hegyvidékre is ráillenek.

Természetes, hogy minden zónában vannak kisebb-nagyobb foltok, melyek az illető zónán általános jellemző tulajdonságoktól teljesen eltérnek. Nagy márgásak, vagy sok meszet tartalmaznak, vagy megfordítva: mészen kevesebbek és az amerikai szóber nézve kedvezőbbek egy nagyobb, mészen durabb és kevésbé alkalmas talajra. Nagyon fontosnak tartom, hogy ezeket a részeket a telepítők a telepítések megkezdése előtt felkultassa, mert kétségtelenül sokkal könnyebben kúdíthat meg

* Néhány esetben a vastagsálat is meghatározom; azonban az eredményeket e közleményben nem vettem fel.

a kezdet nehézségeivel az, a ki a telepítésre szánt talaj lagozódását a telepítéseknl már figyelembe vette, mint az, a ki azt elhanyagolva, talajában nem alkalmas fajokat ültetett.

A mi vizsgálataim gyakorlati eredményeit illeti, meg akarom említeni, hogy a Hegyalján, de különösen Tállyán olyannyira elterjedt Portalis csak ott díszlik, a hol a talaj nagyon kevés meszet tartalmaz. Úgy talaltam, hogy e fajnak legjobb, ha a talaj hig ásványi anyagokkal telve nem lesz porosz. A Rupesstris Monticola és Solonis a mészen gazdagabb talajban is szépen fejlődik; különösen szépen fejlődik az esző. Az egyes területeken található szőlőfajoknak külön-külön nem sorolom fel, mert még sok utanjárásnál is nehéz megállapítani, hogy melyik féléleg s tulajom, minél következtében ezek az adatok nem meghízhatók.

Mielőtűt vizsgálatim eredményére török át, néhány szóval a mintavételről és a mészmeghatározás módjáról is megemlékezem. A talajmintákat vagy ásvál vettem az ismert módon, mindazonáltal nagyon ügyelve arra, hogy egyik mészfélebeli föld a bizonyos anyagok nem keveredhessen; másrésztől vettem meg mintákat az u. n. Gerson-éle földúról is. Ez a földúrót, melyet Georg H. Gerson szerkesztett, tudtommal az alkalmam én használtam először hazánkban.

Ez a fűró alakra eléggé képtelmes vasbathoz hasonlít, melynek vége jó hegyes, s mely az egész hosszban ki van vájva. Epp ezert használatai alkalmával lehetővé volt leve, hogy nem csak a talaj minőségét, hanem még a talaj egyes földrétegeinek a vastagságát is megmérhessek egész 70 cmnyi mélységig a megidő ugyanis a bot használható. A botnak fogantyúja egy lehetővé kalapács, amelyely a botot meg magát olyan talajba is leverhetjük s ez által még olyan talajból is vehetünk mintát, amelybe különben kézi erővel a botot lenyomni nem bírök. Ha a botot nem használjuk, hegyét tok védelmére, melyi olyképpen van berakva, hogy vele a csatornából a földmintát kiszedhetők, kiváíthatók.

E földúrótól úgy járunk el, hogy a botot azon a helyen, a hol a mintát akarjuk venni, a megkivántató mélységig a kalapács alaku markolatla a földbe lenyomjuk, vagy ha a megkivántató mélységim már lenyomni nem bírök, a kalapácsal beverjük, azután pedig a fűróbotot helyére visszacsúsítvén, vele a fűróbotot a talajban 3—4 szer jobbról balra egy irányban megforgatjuk.

Ez a bot a szőlők újtelepítésénél a gazdáknak nagy szolgálatot tehet, mert a rigolizási munkálatok ellenőrzését nagyon megkönnyíti.

Az itt vett mintákban a meszet a laboratóriumban a Scheibler-Finkener-féle szénasv-

meghatározású kapott széndioxid mennyiségből határozom meg; ha pedig a helyszínen dolgoztam, a meghatározásokhoz a „Calcimeter Bernard“ készüléket használtam, amelyely ugyancsak a széndioxid mennyiségből számították ki a meszartalmat. Ez a készülék egyébként lényegileg nem is különbözik a Scheibler-Finkener-féle készüléktől.

Ha n a vizsgálatok felhasználhat talaj mennyisége grámokban, ha r a széndioxid mennyisége köbcentiméterekben, egy köbcentiméter széndioxid súlya 29° C-on s 760 mm. légnyomás alatt 1.8 milligramm; akkor a talaj széndioxid, illetőleg meszartalomnartalma százalékokban kifejezve a következő:

$$CO_2 = \frac{0.18 \cdot r}{n}; \text{ Ca CO}_3 = \frac{0.41 \cdot r}{n}$$

(szénasv) (szénasav mész)

Ha még szabatosabban akarunk dönteni, akkor a leolvastot cm³ CO₂-höz még 3.0 cm³-t hozzáadunk a sósav által abszorbeált széndioxid javításá czéljából;* de másrésztől még gondoskodni arról is, hogy a készülék gázvezet csövben levő víz is telítéssel gazmával, hogy a mérési hely meghatározásánál a víz abszorpcziója következtében származó veszteséget elkerülhessük.

Tudom, hogy sokan az lyképpen végezték mészt, illetőleg kalciumkarbonát meghatározásokat csak nagyon megközeleltöknek fogják tartani, minthogy a talajról lezúzódnak kívül még más fémeket is tartalmaznak szénasavhoz köve. Szóban legyen szabad megjegyezni, az eféle, a talaj használhatóságának megállapítására irányuló vizsgálatoknál a kalciumkarbonát mennyiségét a széndioxidból való kiszámítása közmeg-egyezésen alapul, melytől az elemző önkényleg már azért sokat elterjedt, mert akkor az adatok összehasonlítása lehetetlen.

Különben is az nem oly lényeges, hogy egyes szénasavhoz kötött bázisok is figyelemben részesüljenek, illetőleg, hogy a jelenlevő összes szénasavmennyiség kalciumkarbonátra számítsuk át, mert egyrésztől az egyes talaj-nemek osztályai között a hatások zoroosan nem vehetők meg, másrésztől pedig 1/2% különbség a kalciumkarbonát mennyiségében, a gyakorlati érdekeit nem sérti.

Az alább köztől táblázatomban feltalajom a 10—15 cm. alattalaj pedig a 60—70 cm. mélységből kiemelt talajmintákat értom.

Az ondi zombori, szarvasos határból, továbbá az özv. Zichy Resznőb hodkőváraljai uradalomból vett talajminták vizsgálatát e közleményem keretében csakis azért vettem fel, mivel ezek ismeretereket különben alig kínálköznök alkalmom.

* Ha t. a. a talaj meghatározásnál következtessen 10 cm³ hig sósavat alkalmazunk.

Tállyai hegyvidék.

A dűlő neve:	A birtokos neve:	Kalciumkarbonát (Ca CO ₃) tartalom %-okban:	A talaj fizikai szerkezete és egyéb megjegyzések:	A dűlő neve:	A birtokos neve:	Szénasavas tartalom (Ca CO ₃) %-okban:	Fizikai szerkezet és egyéb megjegyzések:
A. Bátorica tető, főtalaj.	—	—	Elég kavcsos, áteresztő laza.	B. Bátorica, a legtöbb meszet tartalmazó helyekről	—	3-23	—
A. " " alsótalaj.	—	0-58	Homokos, nyag, kevés laza.	B. Bátorica, a kloritikus tözök melletti	—	1-03	—
A. Bátorica derek, főtalaj.	—	0-81	Áteresztő köves talaj.	B. Bátorica, a tőtűn, tőtűri	—	10-33	—
A. " " alsótalaj.	—	—	Agrycos, fölötűbe föld.	A. Bátorica, sarga talaj; kloritikus homítás melletti	—	4-08	—
A. Bátorica alsó rész, főtalaj	—	—	Agrycos, kevésbé áteresztő föld.	Gomboska: alsó derek, főtalaj I.	—	0-21	A főtalaj általán labaráb, nagyobb áteresztő képességgel, míg többé nem, az áteresztő képesség csakon, különben van és kovasav /ségektől mennyiségben van.
B. Bátorica alsó rész, alsótalaj	—	0-53	Laza, köves talaj.	" " alsótalaj II.	—	0-72	A főtalaj általán labaráb, [köznyen átereszt, vast és kovasavat tartalmaz, az [talaj] áteresztő képessége gyengébb, mert az inkább homokos agyag, kevés köve.
B. Bátorica tő, főtalaj	—	—	Eléggé áteresztő, homokos	" " alsótalaj III.	—	1-07	—
B. Bátorica tő, alsótalaj	—	14-27	Világos, laza köves talaj.	Gomboska: középső derek, főtalaj	—	6-78	—
B. " " alsótalaj	—	2-06	Homokos, köveit eléggé laza agyag.	" " alsótalaj	—	1-07	—
B. " " középső rész, alsótalaj	—	1-54	Homokos, köveit kevert laza agyag.	Gomboska: felső derek, főtalaj I.	—	6-98	—
Bátorica, a tőtűri 75 cm. mélyről	—	31-30	Fehér, laza, köves föld.	" " alsótalaj II.	—	—	—
Bátorica, a tőtűri 150 cm. mélyről	—	—	Laza, áteresztő homoktalaj.	Gomboska: felső derek, főtalaj II.	—	—	—
Bátorica, a tőtűri 150 cm. mélyről	—	—	Kötetűbe, kevésbé áteresztő talaj.	" " alsótalaj I.	—	—	—

* Teljesen megfelelő.

Tápanyú 1-57.

Ezen összedíjtás közei mellett még legjobban a 2-3 hónapos malacok számára előírt tápanyagszabványt. Szűkebb tápanyag mellett nagyobb fehérejmennyiséget a malacokba pusztán ezen anyagokkal bevenni nem lehet, mert akkor a takarmány összerjeme lesz. Talányg, ha az a tenyésztő akkár a lucernából többet veszünk számlátba. Az 84 hónapos korban a lucernából mindig kevesebbet etetünk s a korpa adását is lejjebb szállíthatjuk s helyette 3-6 kg. tenyerveit többet adagolunk, olyformán, hogy a tápanyag 1:65-1:65 legyen.

A súlygyarapodás naponként és darabonként 0.70-0.75 kg, maximum 0.80-0.85 kg, de rossz takarmányértékesítés esetében 0.45 0.50 kg, is lehet. Két-három hónapos malacok feljavitása ezáltal, vagy 6 hónapos korban a szilárd sulya 60-70 kilogramm mehet s értékesítőnek lehet értékesíteni a piacra. A takarmány értékét a javított szilárd száma és illetőleg sulya szerint kiszámítja s hozzáadva ugyancsak az ápolás, állatlopások, vizeldés és szállítás költségeit, a fentiek szerint az elérhető hasznót megkapjuk, ha a 60-70 kg suly, átlagos 40 krral szoroztatik s a költségek levontak.

Ritkaságzambá megy az olyan vidék, a hol még sertésvész nem volt s éppen azért csak szerencsés lehet, ha olyan vidékeken sertéseket lehet. Immunitás látszik lenni ugyan a sertésvészszel szemben az a sertés, a mely a vérszen már átment, de kétségtelen, hogy a teljes állategészségrendelő intézkedések szem előtt tartásával s a szilárdított szervezetű magyar kondorszűrt sertés a betegséget ma már nehezebben kapja meg, mint előzőt 1-2 évvel. Viszont arra is volt már elég példa, hogy immunitás híresztelt s a vérszen át is esett falca később, talán először, talán ismétlenül, a vérszen újabb megkapta. Tény azonban, hogy a sertésvész átment falca nehezebben betegszik meg újból, mint egy már teljes vérszenen, ugyanolyan viszonyokat feltételezve, de lehetnek esetek, mikor ez a szerzett immunitás nem véd meg a bajtól.

Égészséges vidéken égészséges edzett sertést látni várszónlat.

J. G.

Fekete ugar. (Felelet a 460. kérdésre.) A második évre legelőnek hagyott loher csak azon este tekinthető fekete ugarak, ha a loher által elfoglat föld az utána következő szőz vetés alá olyformán készítetik elő, mint ez egyéb, fekete ugaraknaggy földökön az illető vidéken szokás. Rend szerint 3-4 szántást adnak a fekete ugarak, minél fogva a loherföldön is 3-4 szántást kellene részesíteni. Azon körülmény, hogy a loheret legelőt, nem vékelték ki ezt a területet fekete ugar jellegűből, mivel ugaraknaggy gabonatarlót is május végig, sőt június elejéig legelőtleni szokás.

Ha elenben a loherföldön a legelőtleni tulajdonos kiterjesztésként, ezt pl. július végéig folytathatja, mely esetben a következő szőz gabona alá csak két szántást adhat, akkor az ily módon kezelt loherföld a föld ugar fogalma alá esik.

Erdőirtásokon nem szokás ugyan az első éveken fekete ugar tartani, mivel a föld természetes termőerejét ezt rendszerint felelőssé teszi, ha azonban a hasznosított szerződésben kikötötték, hogy a szántóföldön 1/3 része évenként ugaraknaggy hagyassék és ezen földökre az irtásföldek is belesznek, akkor az ugaratartás nem mellőzhető, de a bajon esetleg úgy segíthető, hogy az irtásföldök arányában az ugar a régi szántóföldök területét foglalja.

A penutasi csak a végző esetben ajánljuk, ha t. a kétségbevonatlanul jogszerű forog fent, ellenkező esetben tanácsuk az, tessék beherédának a gazdaság jövőből veterenértékét bekedülni, abban a fekete ugarak szánt területet pontosan és világosan

megjelölni és hasznosított felkenni, hogy ezt a területet a hasznosított szerződés értelmében jóváhagyja. Ily minden pernek és szekutúrának a leggyorsabb módon van eleje vére.

Hensch Árpád.

Kaszáló feltérése. (Felelet a 451. sz. kérdésre.) Nézzünk szerint a "felőrsé" általában a kaszálóval csak oly felosztásba esik, amelynek célja a vett kaszáló szántóval alakítja, gabonatermelésre felhasználja. Ha a kaszáló a bérlet csak javítás céljából szántja föl, és szakadatlanul kizárólag takarmányt termel rajta, nem vét a tilalom ellen, nem semmi más nem tett, minthogy a rossz természetű kaszáló jó mesterséggel kaszálható alakította át, mely utóbbi a tulajdonosra néve is több értéket képvisel.

Kárterítési per biztosítási ügyben. (Felelet a 452. kérdésre.) A kárterítési pernek fölötténli sére lesz, ha a már folyó per a helyőrségre költésnek eddigi és ha a béra igazolni tudja a milyen és mennyi előtérítést származott abból, hogy nem vett akla.

A dolog összefüggése nagyon átlátszó; mert ha a tulajdonos tartozik 600 frtal megelégedni, akkor tartozni volna annak megfizetésre azonnal az akol felőrségre látni. Ha ezen kötelezettség teljesíteni elmulasztotta, a mulasztásból eredő kárt megfizetni tartozik.

Átruházási illeték. (Felelet a 453. kérdésre.) Átruházási illeték minden egyes átruházásnál a teljes vételár után fizetendő. Az ingatlan tulajdonosát az ingatlan után fizetendő illeték erejéig jogelőjéről 3 évig dolog felelősség terheli. Mászaratoknál a kérdéstörtézet tartozik az égvé érték után, amennyiben a birtokot átvette, az ugynevezett százeleket megfizetni s ha az előbbi tulajdonos százelekkéi adós maradt, ki van téve annak, hogy ezt 6 ráta szerint meg. Természetes dolog, hogy a bíró visszerkeszti joga van, jogelőjére ellen.

Ki nem forott bor kezelése. (Felelet a 454. sz. kérdésre.) A ki nem forott bor valószínűleg ilyen hűvös helyiségben állott és ez okozta a tökéletlen erjedést. Lehetséges egyéb iránt is ellenkező eset is, mely szerint a tulajdonos magára főlemlékeletét hómérsékletbe állította meg az erjedést. Ezt azonban kevésbé tartom ez esetben valószínűnek. Harmadik ok lehetne még az is, hogy a borban, illetve mustban nagy mértékű ecetesedés, vagy más ily káros mellékfolyamat indult meg, mely a szeszcsere erejéig, illetőleg az azt előidéző élesztőtlenyöta.

Tanácsom az, hogy ha a boron nem látsszik egyéb hiba, vagy betegségi, akkor tessék azt csapra venni, sajtarokba és ezekből tiszta kádba, vagy más hordóba átvinni, a hordót alaposan kitisztítani és a bort újból beöleltetni. Ha azután így a bort jól meg lett szűrtetve és a helyiség befűtése állal, vagy a bor egészének főlemlégetése és visszaöntése által a bor hómérséklete legalább 20-25 fokra föl lett emelve: az erjedés bizonny meg fog indulni, fölvetően, hogy a bor még tényleg nem erjedt ki, tehát nemkoros tartalmú.

Az erjedés biztosabb megindítása végett először lesz a borhoz valamely egészes ugar seprőlőből keveset hozzáadni. Ha aztán mindez esetekben sem indultna meg a forrás, akkor biztos, hogy a borban már kiejerjedetlen czukor nem foglaltatik és ez esetben csak úgy lehet az erjedést újból megindítani, ha a borban bektóleránként legalább egy kilogramm czukrot oldana fel.

Ha a bor esetleg gyanusnak látszik, a bekedült mintát szivesen megvizsgáljam.

Jegárbitársítási díjak levonása. (Felelet a 456. kérdésre.) A részes aratók között a díjak nem tartoznak aratórésztük után jegárbitársítási díjat fizetni, hanem az 1898. évi II. t.c.z. 32 §-a egyenesen felszámolja mondjaki az ily díjnak és bérből való levonását. A tilalom megszégése az 58. § b) pontja értelmében

ben 30 napig terjedhető elzárás és 600 koronából terjesztendő pótlásdíjat von megmond.

A herfele magvak forgalomba hozatala felett rendelkező törvények. (Felelet a 456. kérdésre.) Az 1894. XII. t.c.z. 51. §-a így szól: "Löherre és lucernamagvakra, ha azok nem teljesen arantermelésűk, termelés céljából forgalomba hozni tilos." Ennek a törvénynek a módosított rendelkezése a kereskedők egymásközi forgalmáról. Ugyanezen rendelkezést az 1895. XLIV. t.c.z. végrehajtási rendelete is megismétli s megengedi azt, hogy ily kereskedők a másikatnak, vagy a gazda kereskedőknek arának magat adhasson el. Az utóbbi idézett törvény a kereskedők egymás közi adás-vevését csupán azt rendeli el, hogy ezen forgalomban is köteles az eladó vendőnek bevallani a mag eredetét, származását, illetve fajazonosságát. Thaisé Lajos.

Mit vesztit sulyából a zsiros gyapjú mosással. (Felelet a 457. kérdésre.) A felvételt kérdésre érdemleges felelet addig nem lehet, míg kérdéstevő meg nem mondja, hogy mily minőségű gyapjúról van szó (finom, középfinom, durva, vagy posztó- vagy fésűs mérőmért stb.) Tájékozódni csak annyit közhölhető, hogy egy édeszahalított mosási kísérletnél a mosással megvesztit a zsiros gyapjú %-ot

Hidig vízben	35/4	46/8
Meleg vízben	47/0	52/1
Sapónarvíval	48/0	55/3

Dr. R.

Juhtenyésztési csak művek. (Felelet a 458. sz. kérdésre.) A juhtenyésztés a tudomány mai állapotának megfelelően tárgyaló szakmunkának nincsen; azonban az egyes ágazatokról több becses munkálatunk van. Fajtatani és a tenyésztési eljárásokra vonatkozó tájékoztató merhet Kiss József társ-her urunk a keszthelyi gazdasági önköztov 1890. és 1891-ik évfolyamában közölt tanulmányából. A czigája juhról Dr. Szentkirályi Ákos, a frijuzháról Dr. Roditzky Jenő igazgatók írta monografikus tanulmányok. A magyar juhtenyésztési iradalm legteljesebb jegyzékét pedig megállíthatja Dr. Roditzky önköztov 1890. és 1891-ik évfolyamában közölt tanulmányából. A czigája juhról Dr. Szentkirályi Ákos, a frijuzháról Dr. Roditzky Jenő igazgatók írta monografikus tanulmányok. A magyar juhtenyésztési iradalm legteljesebb jegyzékét pedig megállíthatja Dr. Roditzky önköztov 1890. és 1891-ik évfolyamában közölt tanulmányából. A czigája juhról Dr. Szentkirályi Ákos, a frijuzháról Dr. Roditzky Jenő igazgatók írta monografikus tanulmányok.

Konkolytétel, cím-élőrsősödés. (Felelet a 459-ik kérdésre.) Csak inéni a "Köstelek" 99-ik számban mondotam el, hogy vemhes és növendékkel kivételével naponta adagolni lehet konkolyt bármely állatnak oly kevérséggel, amelyben mintegy 15-20%-ban foglaltatik a konkoly.

A második kérdésre néhez felelni, mert nem nyertem semmi tájékoztató adatot.

Nem lehetetlen, hogy a malacok feljavitásáért, helyileg megkelt (elűszöködött) s magyartól a hely. Növekedés azonban az, hogy konkolyt még inkább a malacok szeszcsere élegeté kapta s ez okozta nevezett testrészt hely halálát, amire a gyakorlatban több példát láttam.

Vajon nem este-e át a malacok sertésülésben, melynek következtében szörpúsztulás bebizonyított volna - azt is kérdéstörtéte tudja legjobban megítélni.

Kimustrált öreg tenyészteségek ivartalanítása. (Felelet a 460. sz. kérdésre.) A hideg, ha ugyan nem nagyfokú és tartósan nem hat, előnyös a miskálórs és herlési sebek gyűlkülsára. Veszélyes tehát nem ez, hanem az a körülmény teszi az ivartalanítást, hogy az állatok öregesek.

Megemlítvén, hogy a nem ivartalanított sertések is bár nélkül felhalizhatók, mert hozzá-tovább hívza, mindmákká lefokozódik a közölsélie vágyuk - ajánlom, hogy míg az ivartalanítás sebei megfogynak, a sertés sertés lehetelégelyes helyen oly alomban, amelyben a sebek szélei meg nem fagyhatnak, mert csak a fagyás az, ami vesztélyt hozhat, s nem maga a hideg időjárás csak meg a jelzett öregség és az esetlegesen fertőződés meg az, a mitől az ivartalanításban félni lehet.

Az ivarzás fellépését a mekkáiban megakadályozandó, minden egyes mekkáiban át 3-4 szem nyúlserket jutathat a méhbe; ez esetben a miszkálások kikerülhető, mert példák mutatják, hogy az ekként „megterhel” méhü sértekezés a rühets elmarad. Mi.

Olasz szepriözök termelése. Löhör-polya feletése. (Félelet a 461. kérdésére.)
1. Jó erővel álló telekvezés talaján az olasz szepriözörszakkából magyar holdanként 6-8 métermázs szakkal terem, melynek métermázsát 10-14 frjtával lehet értékesíteni; ezenkívül add 6-8 g magot, melyet takarmányozási célokra kitűnően lehet használni. A szörszakkal megviszt a hazai szepriözök (pl. Braun Liptó és Tsa Kassa, Tomlák és Tsa vagy Szobka testvérek Szeged, Ungár J. és Nyágyban, Falk Ármin és Tsa Dobreczen stb.) Nagyon termelik a szepriözök Jász-N.K.-Szolnokmegyében, a honnan a gazdasági gyérgyűlt utján, megspája a kívánt felvilágosításokat.

2. A löhörpolya, ha nem földes, akkor bármely jószággal felethető. Legjobb a rendes polyga helyett a takarmány közé keverni.
3. Takarmányozása szeszgyártási célokra nem való. Ky.

Luzerna növelése. (Félelet a 462. sz. kérdésére.)
Olyan növényfaj, mely a kizsántandó luczerna helyébe vetve, ennek teljében megfelelni, tulajdonképpen nincsen. Legjobb megközelíti még a baltacim, mely szintén élőző s értékes, minden jószág által szeretett takarmány nyúj, de évenként legfeljebb kétszer kaszálható, tehát nem oly bőtermő, mint a luczerna. Igen helyes lenne jövőre nézve a takarmányos kertek kétféle osztáni, az egyes részeken felvitva luczernát természetén, akkor olyan haj, mint a mostani nem fordulna elő. Ha esőleg a baltacim fűvekerékét óhajt kísérletet tenni, a szükséges felvilágosításokat szívesen megadom. K. K.

Tisztánlat buzavetés. (Félelet a 463. számú kérdésére.)
Az ősi buzavetés között kikelt tavaszi árpa és zab, a száraz fagyos időben ki fog pusztulni. Csak azon esetben, ha a fagyok beállta előtt hótároló fedné a földet, fordulhat elő az, hogy a tavaszra is állhatna. A mostani időjárás különben olyan, hogy a tavaszki megfagyás valószínű, mert száraz fagyos idő jár. Sz.

VEGYESEK.

Mai számunk tartalma:	Oldal.
Egyről-másról.	1835
Állattenyésztés.	1836
Ahortáló tehének. M.	1836
Trágyázás.	1836
Parasztgazdaságok részére legmegelőbb trágya-telep és trágyakezelés. Irtá: <i>Mészoly Károly</i>	1836
Hazai termékek méss- és magnéziumtartalmáról. Irtá: <i>Bittó Béla</i>	1838
Külöföldi szemle.	1841
Levelezéskönyv.	1842
Vegekedelem.	1844
Kereskedés, tásze.	1846
Budapesti gabonabazár. — Szeszletel. — A központi vásárszerzők árúvezése a nagyban (en grvs) elődtől élelmiszerek kiállítás. — Állatvadászat. Budapesti szarvasmarhászok. — Budapesti szarvasmarhászok. — Bécsi szarvasmarhászok. — Bécsi sertésvadászt. — Bécsi juhvásár.	1847

Eljegyzés. Jg. Fedátsik Pál jegyet váltott *Roncsok* Nelloke kisazonnyal Vajszán.

Hálalozás. *Jatka Mátyás*, sz. Leden Mária Anna fölyő 18-én életekét 75-ik évében Homonyban elhunyt. A megfogalomban a *Közleked* munkatárs, *Jatka Ferenc* életeményét gyászolja.

A földmivélségügyi miniszter adománya. *Darányi* István földmivélségügyi miniszter a „Gazdaságok és értékesíték nyugdíjintézet” alapszövegének gyarapítására 4000 frt állampénzzel engedélyezett. Darányi miniszter a gazdaságtelek nyugdíjintézeté iránt kezdetlő fogya minden érdeklődést tanusit s miniszteréje óta minden évben a jelzett segélyben részesült. Burgonya rohadása. Amint több helyről értesülünk, a vermekbe ellett burgonya nagy mérvben rohad, főként a jóvo évi ültetési cézlokra ellett aprók gumók. Ugy látszik, ezen aprók gumók nem jók értek be, s a mostani tartóság így idő a rohadást előmozdította. Figyelmeztetjük tehát gazdáinkat ez n körülményre, a burgonyamereket vizsgáltassák át és a metálan romlásnak induló készleteket cézzeriseri lesz átválogatattani, nehogy a tavasszal abban a megteleítésben részesüljenek, hogy a vetőbmség nem lesz elegendő.

A m. kir. dohánytermelési kísérleti állomás működéséről. A „Magyar Dohányvisg” december 16-iki számában a hírek között egy rövidbe közzélmény jelent meg D. V. aláírással, mely azon nézetnek ad kifejezést, hogy a „Közleked”-ben nemzeted cikizk, mely a dohánytermelési kísérleti állomás berendezését és működésének irányát ismerteti, felesleges volt, mert a gazdák az állomás működési irányát már ismerik, hanem az elért eredmények közzéle lenne felelet kívánatos. Ezekre nézve következtek hátkorodomb megjegyzés. Az állomás működésének és berendezésének ismeretében egyáltalában nem volt felesleges, mert így irányú közzélmény még nem jelent meg, s így kívánatos volt, hogy a gazdákközönség az új állomásról is kellő tájékoztatást szerezzen s annak munkaprogramjáról részletes felvilágosítást nyerjen. A dohánykísérleti állomást cézideig csak azok ismerték, kik azt vagy személyesen felkeresték, vagy ezen úgyben velük beszéltek, de a nagyközönségg kelletlen tájékozva nem volt. Pedig a kellő tájékoztatás valamely állomás működésének bíralatánál igen fontos dolog. A mi pedig az állomás első évi működésének eredményeit és ezek közzéleését illeti, hát erre a felelet igen egyszerű. A dohánytermelési és kezelési kísérletek eredményei csak akkor hozhatók nyilvánosságra, ha azok teljesen befejezettek. Ehez tartozik a dohány simítása, osztályozása és beváltása is. A külön-böző kísérletek tényleges eredményét csak esak ezen munkálatok befejeztével lehet meg tudni, vagyis akkor váltak nyilvánvalóvá, hogy az egyes kísérletek milyen gyakorlati értékek bírnak. Míután a dohány simítása és osztályozása most van folyamatban, beváltása pedig a jóvo évi január 10-én fog megtörténni, igen természetesen, hogy az eredményeket nyilvánosságra még nem hozhattam. Nem hozhattam nyilvánosságra annál kevésbé, mert e tekintetben a békés-csabai fiókállomásnak és a kísérletekben résztvevő gyakorlati gazdáknak jelentése is meg kell várom, melyeket azonban a dohány beváltása előtt nem kaphatok meg. Ez nagyon természetesen és könnyen érthető, felesleges magyarázatokra nem szoruló dolog. A dohánytermelési kísérleti állomás első évi működésének eredményeit a beváltás befejeztével első sorban „Kísérletügyi Közlelményekben” mint ezen cézúra szerkesztett hivatalos orgánu nban fogom részletesen ismertetni. A dohánytermelési gazdák pedig az egyes időszakok szerint szükségképpen látszó rövidbe szakcikkekben foglaltatásokkal szolgálni. *Kerpely Kálmán.*

A magunk részéről a „D. U.”-nak esak azt ajánljuk figyelembe, hogy a „Közleked” közlelmények megválasztást hagyja reánk. Hogy mely közlelmény isoderző, vagy fölleség, annak megteleítése teljesen reánk tartozik, ebben a „D. U.” tanácsára szükségünk nincsen.

Szerk.

„Magyar Szesztermelő.” E cimzmel alapította meg egy évvel ezelőtt a Magyar Mezőgazdasági Szesztermelői Országos Egyesülete hivatalos lapját, mely a mezőgazdasági szeszgyártás egyetelműségének, szabadságának bizakban a január elszejével második évfolyamába lép. A „Magyar Szesztermelő” megjelent száma az egyesületi közlelmények közül műszaki közlelmények rovatában *László* Pál megütemelt tanár ismerteti behatóan a Fauchs-féle Cornwall-kazán, *Fintzer* Fülöp szeszgyártógépe, *Ambrózy* János közlelmények értékes adatait, dr. *Széldégyi* Gyula pedig a tiszta élesztőkultúra alkalmazásáról értekezik az erjesztéssel termelő iparágakra nézve. A lap ismerteti az 1899. év január elszejével életbe lépő szeszforgalmi adóról szólvó törvény értelmében a szeszgyárolás aiala meginduló eljárásait. A közlelmények és feleletok rovatá pedig a szeszgyártás terén felmerült vitás kérdésekre ad kimerítő tájékoztatást. A rovatokat szeszüzletit tudósítások egészik ki. A „Magyar Szesztermelő” minden hó 1-én és 15-én jelenik meg, előfizetési ára egész évre 10 korona, fél évre 5 korona. (Külföldi iratoknak 12 útdob.) A Magyar Mezőgazdasági Szesztermelői Országos Egyesületének tagjai a lapot ingyen kapják.

Magyar Gazdák Vásárszerzők Ellátó Szövetkezete. A „Közleked” I. évi 100. számában megemlékeztünk arról, hogy *Darányi* földmivélségügyi miniszter a szövetkezetről az állami intézmények részére 170 útdobézzel 17,800 korona értékű jószágot és ezen útdobézzal évre 10,000 korona állami segélyt engedélyezett. Szomorú volna azonban, ha a szövetkezet léte tisztán az állami hozzájárulásra alapulna. A szövetkezet tagok maguk is jelentékeny mértékben igyekeztek a szövetkezet alapítóikét és forgó tőkéjét szaporítani. A szövetkezet úgybzuzó üzletészese és új tagok összesen 20,300 korona névértékű üzletészre jyeztek. Ezek a következők: *Abaffy* Emő 1 üzletész 100 koronával, *Ambrózy* István bíró 4 üzletész 400 koronával, *Bálas* Antal 1 üzletész 100 koronával, *Bálintffy* Pál 10 üzletész 1000 koronával, *Bors* György bíró 1 üzletész 100 koronával, *Darányi* Gyula dr. 10 üzletész 1000 koronával, *Fóth* községe 2 üzletész 200 koronával, *Gedeon* Dező 1 üzletész 100 koronával, *Gosztonyi* Miklós 1 üzletész 100 koronával, *Gosztonyi* Tibor 3 üzletész 300 koronával, *Halszky* Zoltán 1 üzletész 100 koronával, *Hársányi* József 1 üzletész 100 koronával, *Károlyi* Sándor grf 160 üzletész 16000 koronával, *Kvassay* Jenő 2 üzletész 200 koronával, *Löcherer* Andor 1 üzletész 100 koronával, *Vigvázy* Sándor grf 1 üzletész 100 koronával, *Teleki* Árvéd grf 1 üzletész 100 koronával, *Vázsony* Péter 2 üzletész 200 koronával. Ezeneken jezett üzletészeken kívül a szövetkezet régi üzletészesei közül 45-en önként ajánlkoztak az üzletészek után esetleg újra kétszeres szavatossággal öszeg befizetésére. Ennek öszsége 14,800 korona tesz ki, a melyet a szövetkezet, mint tagajuttól felvevő kölcsönt forgó tőkéje növelésére használ. A pótbefizetésére ajánlkoztak a következők: *Abaffy* Emő 1 üzletész után 100 koronát, *Abau-Tornamegyeyi* Gazdasági Egyesület 1 üzletész után 200 koronát, *Bálintffy* Pál 1 üzletész után 200 koronát, *Bernát* István dr. 1 üzletész után 200 koronát, *Burchard* Beliváry Rezső 1 üzletész után 100 koronát, *Bisseg* Rudolf grf 1 üzletész után 200 koronát, *Bórády* István 3 üzletész után 300 koronát, *Bujánovics* Sándor 2 üzletész után 400 koronát, özv.

Országos Magyar Kölcsönös Biztosító Szövetkezet.

BUDAPESTEN, VIII., József-körút 8.

Alakult 1864. évi en.

Részt.: TELEKI GÉZA gróf. Alnölk.: CSÁVOSY BÉLA.

Levegőbiztosítási tagok: ANDRÁSSY ÚJÉZA gróf., BULANOVICS KÁROLY, DESSZEVYEVY ARISTID, PÜSPÖKY KEMEL, RUBINÉK GYULA, SZENTKIRÁLYI KÁLMÁN, SZILÁSSY ZOI TAN, SZONTYI ZSIGMOND, TELEKI SÁNDOR gróf. Vezetőbiztosító: SZONTYI ZS. GNOND.

AZ ORSZÁGOS MAGYAR KÖLCSÖNÖS BIZTOSÍTÓ SZÖVETKEZET a gazdaságosság általános elismerése szerint úgy a tőz- mint a jé-biztosítás terén híven megfogta hivatásának; forrtan felelt a reformoknál melyeket a gazdaságosság évek óta sürgetett és a károknak gyors és méltányos kiegészítésével a felek leges megelégedését váltotta ki magának, az

épület és átalány (pauschal) biztosításnál rendkívül mérsékelt díjaival tetemes megtakarítást tesz lehetővé; a szövetkezet pusztán csak a díjakat számítja fel a megfelelő kincstári bevéggel; — minden más illeték kizárásával.

A takarmány és szalmáseleség

biztosítás a egy intéztnél sem eszokozható oly olcsón és oly kedvező feltételek mellett mint a szövetkezetnél.

GAZDASÁGI EGYESÜLT TAGOK — tekintet nélkül a biztosított érték nagyságára — a tőzst díjait 5% engedményben részesülnek. **KINGAZDIK**, ha huszan egyszerre, egy csoportban, de külön-külön ajánlattal terményeiket biztosítják, 10% engedményben részesülnek.

Bővebb felvilágosítással szolgál az igazgatóság Budapestén, (József-körút 8. sz.) és a vidéken létesített ügyoszték. 5024

Megjelent

KÖZTELEK ZSEBNAPTÁR

1899-ik évre.

Szerkesztik és kiadják:

RUBINÉK GYULA és SZILÁSSY ZOLTÁN

az Országos Magyar Gazdasági Egyesület titkársjai.

A zsebnaptár ára az O. M. G. E. tagoknak és a „Köztelek” előfizetőinek bérmentes küldésével együtt 1 forint 60 kr.

Bolti ára 2 forint.

Megrendelhető a „Köztelek” kiadóhivatalában, Budapest, IX., Üllői-ut 25.

Kertkedvelőknek

a legpompásabb karácsonyi és újévi ajándék
Schmidt I. C. magvödre

Igen értékes és csodaszép ajándék: egy elegáns vörösbőrbe kötött

17 legkitűnőbb faj fűszelékmgag

8 legkitűnőbb faj virámgag

van csomagolva, egy kis házikert részére elegendő mennyiségben. Az úres vödör igen szép, szalonidémnek is megfelelő cserépvödör használható.

Egy darab ára 2 ft 80 kr.

Kapható

Radwaner és Rónai-nál
SCHMIDT I. C.

erfurti czégg magyarországi forgalmazásban
Budapestén, V., Fűrdő-utca 4.

Eladó szőlővessző.

Az „Országos Magyar Gazdasági Egyesület

„istvánbelki immunis“ homoktalaju

szőlőjéből a következők

európai és amerikai szőlővesszők eladók.

1. Gyökeres európai vesszők.		Madelaine angevine ... 3,000 . 8 ft
Olasz Rizling ... 18,000 ezre 16 ft	Piros Bakar ... 2,000 . 8 .	Tramini piros ... 4,000 . 8 .
Nagy Burgundi ... 5,000 . 16 .	Szomszéd ... 2,000 . 8 .	
Mézes fehér ... 5,000 . 16 .	Nemes Kadarka ... 500 . 8 .	
Madelaine angevine 2,000 . 16 .		
Tramini piros ... 3,000 . 16 .		
2. Síma európai vesszők.		3. Gyökeres amerikai vesszők.
Olasz Rizling ... 25,000 ezre 8 ft	Jaquez ... 1,000 darab 10 .	
Nagy Burgundi ... 3,000 . 8 .		
Mézes fehér ... 4,000 . 8 .	4. Síma amerikai vesszők.	
	Herbemont ... 1,000 darab 8 ft	
	Jaquez ... 6,000 . 6 .	
	Riparia Sauvage ... 5,000 . 5 .	

Megrendelések az

Országos Magyar Gazdasági Egyesület

igazgatójához

Budapest „Köztelek” intézndékn.

Az elszállítás öszszel vagy tavasszal történik a megrendelő sorrendjében. A megrendelőnek a vesszők fele ára előre beküldendő, hátralévő rész utánvéttel szedetik be. Csomagdíjért és vasutára szállításiért ezronként 1 ft számítatik.

Igazgató.

Birtok-haszonbérlet.

Borsodmegye, Nyék és Lédház község határában egy 1000 holdas gazdasági birtok, gazdasági épületekkel a lakóházzal együtt, vasúti állomásra mellett,

1899-ik évi október hó 1-től bérbeadó.

Értelemezni lehet a felvilágosítással szolgáló tulajdonos

úv. Szepessy Andrásné Miskolcz, Mindszent-utca 19.

Sok pénzt

takaríthat meg, ha az egerek és patkányok okozta károsítással károk előre védekezik.

Európa valamennyi katonai hatóság, sok ezer gazdaság, földbirtokos, erdősz, molnár és magánzó ajánlja e csodára

Bender-féle szabadalmazott csapdákat.

Egyesüri kiadó! Kérjen prospectust ingyen és bérmentve. Partis véletlen!

KARL BENDER I., WIEN, IV./F.

Önműködő egér- és patkányfogók.

A siker gyors és biztos.
Kényelmes, tiszta és olcsó.

Kastélyban és kunyhóban

egyaránt használják és dicsérik

a Rander-féle szabadalm.

önműködő egér- és patkányfogókat.

Egérfogó frt 1.40.

Patkányfogó frt 12.—

Gyári főraktár Magyarországon részére:

Geittner és Rausch-nál

Budapest, Andrásy-ut 8.

Szab. Miller-féle (Extincteur) önműködő kézi tűzoltó-feeszkendőkre,

Egyedüli képviselőik
Ausztria-Magyarországon
Geittner
Rausch.

Megye mindenkor és mindenhol, elsősorban pedig a tűz helyét közelebbről, megmérhetlen sikerrel és hatással érvényesülnek.

Hisz ismert dolog, hogy a legnagyobb tűz is, egy szikra szülemőzve és így igen természetes, hogy ha a tűz keletkezésekor azonnal működésbe hoztatunk valamely határozott tűzoltóeszközt, úgy minden keletkezőtől nagyobb tűznek feltétlenül elejét vetjük.

Ezért szentelt az önműködő szab. Miller-féle (Extincteur) kézi tűzoltó-feeszkendőket azok, minden alkalomra működésbe lépzen annak — kivess helyet foglalnak el — hathatós és erőteljes folytonos sugárt szolgáltatnak — szerkeszték egyszerűsége fölülmúlhatatlan — minden gyakorlati és alapszab. tűzoltó kézi által kezelhető és működhet. — Működésük erőit nem igényel, tehát gyermek által a legjobban alkalmazhatók — nincs ellopható akaratrészek, mely a működést megakadályozhat — ha meg van látva, akár egyetlen avány évek múltán is működésbe hozható azonnal ütés által!

Dehis ezen rendkívüli előnyöknek tulajdonítandó, hogy hazánkban a magy. kir. államasutak tek. igazgatóság néhány ezer darabot vett alkalmazásba, azonosítván nagyobb tűzoltóságok — színházak, — könyvtárak, paloták, képtárak, uradalmak, malmok, fűrésztelpek, gyárak, de magánosok által is több ezer példányban szerelték be, s hogy már is mily szolgáltatásokat tettek ezen készülékek, kezeink között levő elismerő iratokból tudni ki.

Geittner és Rausch

szabadalmazott

gőz-féregirtó-készülékek

(Poloska-revolver)

férgekirtásra, különösen poloskák, csótlányok (csótlók), molyok és egyéb férgek ellen, forgó gézzel.

Ezen Geittner és Rausch-féle szabadalmazott gőzféregirtó-készülék minden eddigi, nevezetesen poloska, csótlány stb. férgek ellen használtatott eszközök fölmúlhatatlan, hogy teljesen szagtalan, tiszta, nem tűzveszélyesen működő, a tisztítandó tárgyak, bútorkék és baltárszobák, képek, tükrök és ezeknek keretei nem zavaródnak, és egyáltalán semmi káros hatással nincs egybekötve. Az első beszerzési költség kívül egyéb kadás nem szükséges, az eszközök, gyors és alapos hatás értékét a férgek elpusztításánál.

Vezérképviselek Magyarországon: Geittner és Rausch.

Hölgyek, urak, gyermekek, egészségesek és betegeknek

egyaránt jó háiban, kertben, iskolákban, irodában szóval mindenütt a legjobb sikerrel használható a világ legegyszerűbb, a mellett pedig tényleg legpraktikusabb és legjobb tornaszere a „WHITELY EXERCISER”. Feltalálta és úgy a Geittner és Rausch cég Andrásy-ut kirakátságban, mint számos orvos és sport-egyetlen 1898. dec. 3-ig személyesen bemutatva a főtájtó Dr. Luis I. Phean New-York-ból. Szakértőintézetek által ajánlva az egészség fontosságára és az izmok rendszeres kifejlesztésére. Egyszerű, szolid- és szakszerű kivitel.

Vezérképviselek Magyarországon
Geittner és Rausch.

Árak:
nő és gyermekeknek
frt 8.50
Hölgyeknek
frt 9.75
A férfiaké
frt 11.—
Kapható:
GEITNER és
RAUSCH-nál
Budapest.

„Maltiplex”

Legjobb
legjobb és leg-
tökéletesebb
szekerezetű
Szijmegerítésés.

A korsolya nem
laszthat.

Ára frt **8.50.**

korsolya.

A penge
fordítható
s így ugyanazon
korsolya használ-
ható nő- és verseny-
korsolyázásra.
Elvesztett ré-
szek nincsenek.
Ára frt **8.50.**

Pasteur-Chamberlain.

Általános háztartási szűrő.

Vezérképviselek Ausztria-Magyarországon: Geittner és Rausch.

A legtöbb vidéki városban és kivált falun hiányzik azon előny, melyet egy nyilvános vízvezeték nyújt és ezzel együtt a víznyomás is. Azon feladat volt tehát megoldandó: oly szűrőt szerkesztetni, mely minden vízvezetékű függőleglül, saját nyomása által épp oly egészséges és tiszta vizet szolgáltatson, mint a magas víznyomás szűrő.

Ezen különleges szerkezet, mely „háztartási szűrő”-nek nevezettük nyomás nélkül működik. A szűrőanyag itt is porcellán bogyókéből áll, mint a nyomószűrőnél Ezen szűrő a vidéken, városok és falvak lakói, iskolái, kórházai és háztartási számára szolgál. A készletét egy kerek fűző vízfűző (szűrőkészülék) és egy alsó vízgyűjtő-edényből áll; mindkettő ércből vagy is finom, mázolt.

A felső szűrőkészletben, hova a szűrőanyag víz tölteti, a bogyók vannak elhelyezve, melyek csavarok által egy ércvelmennyel erőstívek. A bogyók épen olyanok, mint a fűző látták. A szűrőt víz a bogyókban át az alsó gyűjtőedénybe, folyék, honnan a megfelelő csapó át leeresztethető. A szűrőkészletnek fedele is van, a víz folyton zárt tarthatására. Középsőben egy ércszűrő van alkalmazva, részint a bogyók megvédésére, részint pedig hogy a meleg nyári ideyben esetleg jeget is lehessen rárakni, mialta a szűrőtől nyert víz nemcsak tiszta, bakteriummentes, hanem hús és üdítő is lesz. Különbö mintái közül meg az alsó edénybe is lehet jeget tenni.

A háztartási szűrő napiképezzé 24 óra alatt.

1. szűrő 7 bogyóval	... 30 — 40 liter	36.—	3. szűrő 12 bogyóval	... 90 — 100	80.—
2. „ „ „ „ „	... 60 — 70	46.—	4. „ „ „ „ „	... 150 — 170	115.—